

Tamer Çilingir: DÜNYA PONTOSLU RUM- LAR/HELENLER KONGRESİ VE KONSTANTİN KONSTANTİNİDİS

Posted on 16/08/2017

1918 yılının Şubat ayında Fransa'nın Marsilya şehrinde ilk toplantısı yapılan Dünya Pontoslular Kongresi, Pontoslu sürgünlerin ilk politik organizasyonu idi. 1882-1906 yılları arasında Giresun Belediye Başkanlığı yapan Kaptan Yorgi Paşa'nın oğlu Konstantin Konstantinidis önderliğinde faaliyete başlamıştı.

Konstantinidis 1856 yılında Trabzon'da doğdu. Annesi de Trabzonludur. Çocukluğunu Giresun'da geçirdi. Babasının Giresun'u geniş sokaklar, sokak aydınlatmaları, kaldırımlar, kanalizasyonlar, meydanlar ve parklarla modern bir şehir yapan çalışmalarının tanığı oldu. 20 yaşında Atina'ya giden Konstantinidis 1878 yılında Marsilya'da yaşayan amcasının yanında 4 yıl kaldı. 1883 yılında ticarete başladı ve Batı Avrupa'nın en büyük fındık ithalatçısı oldu. 1916'dan itibaren Pontos'ta yaşanan katliamların ardından hayatını ve servetini Pontos davasına adadı. 1930 yılında 74 yaşında hayata gözlerini yumdu.

Pontos'un ilk siyasi lideri olan tanımlayabileceğimiz Konstantinidis'in organize ettiği ilk kongre bir diaspora örgütlenmesinin dışında hedefleri açısından Pontos'un bağımsızlığını amaçlayan ilk örgütlenmedir.

DÜNYA PONTOSLU RUMLAR/HELENLER KONGRESİ 4 ŞUBAT

1918

Dünya Pontoslular Kongresi'nde 4 Şubat 1918 tarihinde yaptığı konuşmasına Konstantinidis şöyle başlıyor:

“Artık biz Pontoslular için, ta ezelden beridir uğradığı felaketten kurtulması zamanı gelmiştir. Biz özgür ve bağımsız bir cumhuriyet sayesinde kurtuluşa ve mutluluğa erişmek istiyoruz. Bu maksat için bilindiği gibi Ekim (1917) ayından beri değişik dillerde Paris'te Fransızca yayınlanan Jurnal de Zelen, Mediterane, Oryantal, Londra'da İngilizce yayınlanan Esperya, Atina'da Rumca yayınlanan birçok gazete aracılığıyla bildiriler hazırladık. Bu yayınlarla amacımız, mücadelede fikir birliği ve iş ortaklığı sağlamak için dernekler kurulmasına yönelik ve aynı zamanda dünyanın değişik kısımlarında dağılmış olan Pontoslulara özellikle Rusya'da, Kafkasya'da ve Trabzon'da hemşerilerimiz tarafından seçilmiş ve tam bir yetkiye sahip delegeleri bu meclise göndermek suretiyle kaderlerini birleştirmelerini tavsiye etmektir.”

PONTOS SINIRLARI VE NÜFUSU

“Pontos, Küçük Asya'nın kuzey tarafında ve aynı adla anılan denizin güney kısmında uzanmakta olan kuzeyden Kafkasya ve batıdan Kastamonu vilayetiyle çevrilmiştir. Otuz asırdan beri bu kıta Bizanslıların Latinlerden zapt ve istilasına kadar pek büyük felaketlere uğramış ve 1461'de Trabzon'un zaptıyla birlikte Osmanlı'nın idaresi ve hakimiyeti altına geçmiştir. Dayanılması imkansız esirliğe rağmen sakin ve mevcut Helenizm, ülkülerin gerçeğe dönüşmesi dileğini daima gözleri önünde bulundurmak suretiyle kimliklerini koruyabilmişlerdir.

Pontos yaklaşık olarak 170.000 kilometrekare genişliğindedir. Pontos tahmini olarak 3.5 milyon nüfusa malik olup Atina'da yayınlanan Neologos gazetesinin vermiş olduğu istatistiki bilgilere göre aşağıdaki unsurlardan oluşmuştur. 1.5 milyon Ortodoks Rum, 500 bini Rumca

konuşan İslam Rumları, 250 bini dış görünüşte İslam fakat içten Ortodoks ve arta kalanı ve diğer milletlerden bazı Türkler, Gürcüler, Türkmenler ve Çerkeslerden ve bir miktar Avrupalılardan oluşmaktadır.

Pontos aşağıdaki bölgelerden oluşur:

Trabzon

Niksar

Amasya

Kayseri (Kapadokya)

Rodopolis (Maçka)

Kolonya ve Nikopolis (Şebinkarahisar)

(...) ”

Konstantinidis, Pontos coğrafyasını tanımlarken güneyde Kapadokya bölgesini de içine alır. Kastamonu vilayetini (bugünkü Batı Karadeniz Bölgesi) Pontos'a dahil etmemiştir. Anlaşıldığı üzere Konstantinidis'in, Pontos'un bölgeleri olarak sıraladığı yerler aynı zamanda metropolitliklerin yani Patrikhane'nin idari birimleridir, Osmanlı idari yapısına göre değildir. Ayrıca Pontos'un bölgelerinden birini Kayseri olarak belirtir. Nüfus rakamları bu nedenle Pontos'u sadece bugünkü Karadeniz sınırları içinde aldığımızdan daha çoktur. Ki bugünkü Karadeniz Bölgesi diye ifade edilen ve içinde Lazistan'ın da bulunduğu bölgenin yüzölçümü 122.121 kilometrekaredir.

PONTOS İÇİN SOVYETLER BİRLİĞİ'NE ÇAĞRI

Konstantinidis konuşmasının devamında şunları söylüyor:

” memleket savaş ilânı yüzünden pek önemli zararlara uğradı ise de mutluluk verici sonucun

medeniyet aleminin bütün arzularına uygun olarak ve Sovyet hükümetinin ilkelerine dayanılarak hemşerilerimiz tarafından çekilen acılara, felaketlere, zararlara bir son vereceğine ümidimiz tamdır. Adı geçen ilkelerin memleketimizde dahi uygulanmasını sağlamak için Pontoslular söz verdi ve çaba harcadı. Bu cümleden olmak üzere her yerde kurtulma isteği ve milletin arzularına uygun bir yönetim şekli ile geleceklerinin yönlendirilmesini amaç kabul eden demekler kuruldu.

(...) bunun için sonradan Batum'dan aldığım bir mektuptan Rusya'da oturan millettaşlarımızın başarı ile sonuçlanmak üzere bulunan gayemizi hedef almak isteyen teşkilat oluşturduğunu haber aldım. Şimdiye kadar bu teşkilata giren gönüllülerin miktarı 12 bine ulaşmış ise de az zaman içerisinde bu sayının 50 bine ulaşabileceği kuvvetle tahmin edilmektedir. İşte bize düşen bir görev onların izini takip etmek ve bu suretle matem ve felaket içinde çarpınan vatanımıza, Pontos'a faydalı ve yarar birer organ olduğumuzu kanıtlamaktır. Marsilya'nın en ünlü avukatlarından birisinin görüşüne başvurarak ve o avukat ile ortaklaşa düzenlediğim ve yüce tasvibinize sunduğum aşağıdaki telgraf suretinin Sovyetler Birliği Dışişleri Komiseri Troçki'ye gönderilmesini faydadan uzak görmedim..." Kostantinidis'in konuşmasını tamamlamasının ardından başkan seçimine geçilerek oybirliği ile başkanlığa Kostantinidis, ikinci başkanlığa Sivyanidis Ioanidis ve katipliğe Y. Nikola Efendiler seçildi. Seçimden sonra aşağıya yazılan telgrafın Sovyetler Birliği Dışişleri Komiseri Troçki'ye çekilmesine karar verildi.

Rus Dışişleri Komiseri Troçki'ye Çekilen Telgraf Sureti

Pontos ve çevresi hakkında oluşup Birleşik Devletlerde, İsviçre'de, İngiltere'de, Yunanistan'da, Mısır'da ve diğer memleketlerin çeşitli bölgelerinde oturan ve işlerin düzenlenmesine yetkili temsilcilerin katılmasıyla Marsilya'da birleşen kongre bu bölgenin Ruslar tarafından boşaltıldıktan sonra tekrar Türk hakimiyeti altına girmeyeceğinden dolayı Rus sınırından Sinop'a kadar bir cumhuriyet kurulmasını arzu ve bunun için de şiddetli olarak müdahalenizi rica ve peşin olarak teşekkürlerini takdim ederler.

Kongre adına Başkan: Kostantinidis

Birinci Kongre'nin başkanı Konstantindis'in Sovyetler Birliği'nin Pontos meselesine sıcak bakacağı umuduyla yaptığı bu konuşmaların bir karşılığı olmadığını biliyoruz ne yazık ki. 1918 yılında yapılan bu kongrenin ardından Pontos'ta soykırıma varacak bir katliam süreci yaşanırken Sovyetler Birliği, Pontosluları değil, onları soykırımına uğratan Kemalistleri destekleyecekti.

Birinci Kongre, bağımsızlığı savunuyor olması itibariyle, Pontos'taki en ilerici siyasi liderlik olarak görülebilir. Üstelik Pontos'taki diğer siyasi liderler; Amasya Metropoliti Germanos ve Trabzon Metropoliti Hrisantos'tan farklı olarak, Konstantinidis, Sovyetler Birliği'ne daha yakın duruyordu.

KONGRE TARAFINDAN BARIŞ KONFERANSINA GÖNDERİLEN BİLDİRİ

15 KASIM 1919

"Pontos yerlilerinin delegeşi sıfatıyla Barış Konferansına hemşerilerimizin arzularını kapsayan bazı konulan arz etmekten şeref duyarız. Hemşerilerimizin bugünkü, çaresiz durumlarına karşı dikkatinizi çeker ve ateşkesten beri bir senedir Türk mezaliminin devam ettiğini bildiririz. Osmanlı hükümetinin asayiş ve intizam hususunda Hristiyanlara karşı vermiş olduğu teminatın aksine olarak, birkaç aydan beri almakta olduğumuz habere bakılarak Karadeniz kıyılarında mezalim ve tahribat devam etmektedir. Gerek Karadeniz kıyılarında ve gerekse yurdun iç kısımlarında ustaca bir şekilde Müslüman halka silah dağıtılmıştır. Hristiyanlar ise silahsız, savunma gücünden yoksun, bir takım yeni ölüm tehditleri altında yaşamaktadırlar. Bir seneden beri iktidara gelen Türk kabineleri her gün durumları fenalaşmakta olan halkın durumlarının düzeltilmesi için hiçbir şey yapmamışlardır. Ateşkesten sonra yalnız deniz kıyısındaki kasabalarda biraz asayiş görülmüştür. Türkler gerçek şekilde yenildiklerini bildikleri halde cinayetlerinin bugüne kadar cezasız

kaldığım gördüklerinden ve İtilaf hükümetlerinin cezadan çekinmesi ve müsamahası yüzünden eskisi gibi zorbalık ve cinayetlere başladılar. Böylece yurt içerisinde bir zaman için hüküm süren emniyetsizlik şimdi sahil şehirlere de bulaşmıştır. Birkaç aydan beri tepeden tırnağa silahlı, korkunç Türk hayduttan şehirlerde serbestçe dolaşarak silahsız ve kendini savunmaktan aciz vatandaşlarımızı her an için toptan öldürme tehdidiyle sürekli olarak yılgin bir şekilde bulundurmaktadırlar. Az çok milliyetsever maskesi altında bu gün bile Türkiye’de İttihat Terakki komitesi ileri gelenleri hüküm sürmektedir. Öldürmüş olduktan Hristiyanların mallarıyla zenginleşerek, memleketi yıldırım için büyük ölçülerde malî harcamalarda bulunarak çeteler oluşturmaktadırlar. Türk zulmünden kurtulmak üzere birkaç yüz bin vatandaşımız savaş tan önce, savaş sırasında Rusya’ya göç etmiş ve Ateşkes’in ardından memleketlerine geri dönmeye başlamışlardır. İtilaf hükümetlerinin zaferi dolayısıyla uygulanan adaletli ilkeler sayesinde hürriyet verildiğinden, ana vatanlarında artık tam bir mutlulukla yaşayabileceklerini ümit etmişlerdir. Pontus Cumhuriyeti’nin kurulmasıyla milletlerinin kurtarılacağını kalpleri heyecan dolu beklemekteydiler. Bu şekilde zannediyorlardı ki geniş ölçüde gayelerine ulaşip zalimlerden korkmaksızın yaşayacaklar... Heyhat, bu ümit hiçbir şekilde gerçekleşmeksizin iç kısımlardaki köylerde yerli göçmenler yurtlarına geri dönmeye -can ve mal güvenliği olmadığı için- muvaffak bile olamadılar. Çünkü bir takım başıbozuk Türk çeteleri yollan ve geçitleri kapamıştır. Birçok zamanlar sahilin birçok kasabalarında birbirinden ayrı kalarak hemşerilerimizin yardımıyla yaşayanlar bile savaş esnasındaki baskıyı tam olarak hissettiler. Ümitsizlik sebebiyle ve ölmüş bir halde Rusya’nın misafirlere kapanmış olan arazisine dönmektedirler. İktisat, sabır ve çalışmayla meydana getirdikleri güzel durum bu son zamanlarda tamamıyla değişmiştir. Bununla beraber Rusya’daki kaos ortamını Türklerin zulüm ve katliamlarına tercih ediyorlar. Bu hoş görülmesi mümkün olmayan durum karşısında kurbanların hatıraları bize son bir imdat feryadını meşru kıldı. Zafer kazanmış büyük İtilaf devletlerine sığınarak insaniyetin mukaddes prensiplerinin en birinci kısmının çaresiz vatandaşlarımıza yöneltilmesini ve tarih ile çağımıza bir leke olan bu günkü durumlardan kurtarılmasını temenni ediyoruz. Bu isteğimiz uygun görülür ümidiyle büyük İtilaf devletlerinin o kıymetli yardımlarına erişeceğimizi umuyoruz. Derin hürmetlerimizle teşekkürlerimizi devletli zatınıza sunmakla

şeref duyarız.

Paris: 15 Kasım 1919 Dünya Pontos Rumları/Helenleri Kongresi Başkanı Konstantin Kostantinidis''

Kongre, 1. Dünya Savaşının galiplerinin organize ettiği Barış Konferansına yolladığı bu bildiri de aslında soykırımın adım adım yaşanmakta olduğunu haber vermektedir. Aynı tarihlerde Trabzon Metropolit Hrisantos da Barış Konferansına yolladığı bildiri de Pontos'ta özellikle Mustafa Kemal'in Samsun'a çıkmasının ardından Rumlara yönelik saldırıları bildirmiştir.

Ne Dünya Pontos Rumları Kongresi, ne de Amasya ve Trabzon Metropolitlerinin çabaları, ve ne de yine özünde çete saldırılarına karşı kendilerini korumak amaçlı oluşturulan partizan örgütlenmeleri Pontos'taki soykırımı engelleyebilmiştir. Yunanistan ise başka bir dünyada başka bir çekişme içindedir. Pontos hiçbir zaman Yunanistan'ın davası olmamıştır. Ayrıca Pontos'ta ve son Osmanlı topraklarından bulunan birçok diplomat, misyoner, gazeteci olan biten her şeyi olanakları ölçüsünde dünya kamuoyu ile paylaşmıştır.

Soykırım tüm dünyanın gözlerinin önünde yaşanmıştır.

Ama daha vahim olanı ise Pontos Rum Soykırımı örtbas edilmiş ve Yunanistan da Mübadele Anlaşması ile buna destek vermiştir. Ortodoks Rumların hamiliği sıfatıyla bu antlaşmaya imza atmakla Yunanistan, 1923'den önce yaşananların hesabının sorulmasını resmi olarak engellemiş ve yaşanan soykırımına ilişkin tek kelime dahi etmemiştir. Yunanistan, Türkiye devleti ile birlikte Mübadele antlaşması ile sürgünlerin ve onların yaşadığı acıların sorumluluğuna ortak iken, aynı zamanda soykırımının örtbas edilmesini sağlayarak suç ortaklığı yapmıştır.

NOT: Kongre konuşmaları ve Troçki'ye yollanan telgraf Büyük Millet Meclisi Hükümeti

Matbuat M¼d¼riyeti Umumisi tarafından Dr. Yılmaz Kurt tarafından 1922 yılında Ankara'da hazırlanan Pontos Meselesi adlı kitaptan alınmıştır.

Kaynak: devrimcikaradeniz.com